

Styrelsen	2026-04-29
Handling nr	11.10
Handläggare	Olivia Dahlholm
Daterad	2026-04-20
Reviderad	

**Till
Styrelsen för Västtrafik AB**

Handlingsplan kollektivtrafik på jämlika villkor

FÖRSLAG TILL BESLUT

Med anledning av nedanstående föreslås styrelsen besluta
att fastställa Västtrafiks handlingsplan för kollektivtrafik på jämlika villkor.

Skövde dag som ovan

Lars Backström

Camilla Holtet

EKONOMISK ANALYS

De åtgärder som handlingsplanen pekar på kommer att tas vidare för planering och prioritering inom Västtrafiks ordinarie linjeverksamhet. Beslut om prioriteringar och finansiering kommer tas enligt ordinarie beslutsordning och inom ramen för Västtrafiks budget.

Merparten av åtgärderna i handlingsplanen är av karaktären förbättringsarbete och systematisering. I normalfallet ligger detta inom ordinarie uppdrag men kan i vissa fall kräva mer omfattande kraftsamlingar. Utredningar av behov och bedömningar av möjligheterna att genomföra åtgärderna kommer krävas för att prioritera och definiera vilka resurser som kommer behövas när det gäller personal och pengar. Det går därför inte att fastställa en summa för att genomföra handlingsplanen i dagsläget.

BAKGRUND

I december 2025 antog Västra Götalandsregionen en ny strategisk plan för en kollektivtrafik på jämlika villkor som ersätter den tidigare strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor.

Strategisk plan för kollektivtrafik på jämlika villkor är en del av trafikförsörjningsprogrammet för Västra Götaland. Den strategiska planen syftar till att ge människor likvärdiga möjligheter att nyttja kollektivtrafiksystemet. Det handlar inte om att göra lika för alla, utan om mer stöd till de grupper som behöver det.

Den strategiska planen är en konkretisering av trafikförsörjningsprogrammets mål om att bidra till jämlika förutsättningar och innehåller fyra åtgärdsområden som vart och ett innehåller prioriterade insatser.

- Sociala analyser – systematiskt i planering och genomförande.
- Delaktighet – utveckla dialog med särskilt fokus på barn och unga.
- Hela resan fungerar – med fokus på personer med funktionsnedsättning, barn och äldre.
- Trygghet – kollektivtrafiken ska kännas trygg och säker.

ÄRENDEGENOMGÅNG

I ”Uppdrag till Västtrafik 2026–2028” beslutat av infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden den 17 oktober 2025 lyfts särskilt fram att Västtrafik ska ta fram en handlingsplan som beskriver genomförande av strategisk plan för kollektivtrafik på jämlika villkor, med återkoppling till nämnden i juni 2026.

Den handlingsplanen som nu är framtagen beskriver vilka åtgärder som den strategiska planen lyfter fram och hur processen för genomförande ser ut.

Bedömning är att den strategiska planen är tillräckligt tydlig i sin beskrivning av vilka områden som behöver utvecklas, varför handlingsplanen föreslår att uppföljning kommer att göras på de utpekade områdena i den strategiska planen.

//

Bilaga: Handlingsplan kollektivtrafik på jämlika villkor

Kollektivtrafik på jämlika villkor

Handlingsplan för Västtrafiks genomförande av strategisk plan

2026-04-20

Innehållsförteckning

Syfte	3
Mål	3
Inledning och bakgrund	3
Åtgärdsområden.....	3
Ansvar, samverkan och avgränsning	6
Framtagandet av handlingsplan	6
Handlingsplan och åtgärdslista	6
Uppföljning	7

Syfte

Handlingsplanens syfte är att skapa samsyn över ansvar och process för framdrift av de insatser som enligt den strategiska planen krävs för att kollektivtrafiken ska kunna bidra till jämlika förutsättningar i samhället.

Mål

Handlingsplanens mål är att skapa brett engagemang och ägandeskap inom Västtrafik för bidrag till en kollektivtrafik på jämlika villkor för våra resenärer.

Inledning och bakgrund

Västra Götalandsregionens trafikförsörjningsprogram styr den långsiktiga utvecklingen av kollektivtrafiken i Västra Götaland. Programmet beskriver hur kollektivtrafiken ska utvecklas för en hållbar och förbättrad tillgänglighet i Västra Götaland.

Strategisk plan för kollektivtrafik på jämlika villkor är en del av trafikförsörjningsprogrammet. Den strategiska planen syftar till att ge människor likvärdiga möjligheter att nyttja kollektivtrafiksystemet. Det handlar inte om att göra lika för alla, utan om mer stöd till de grupper som behöver det. Arbetet för målet kräver långsiktighet och den strategiska planen beskriver tydligt identifierade behov, övergripande åtgärdsområden och prioriterade insatser för att kollektivtrafiken ska kunna fortsätta utvecklas under perioden 2026 - 2029.

Åtgärdsområden

Åtgärdsområden och prioriterade insatser från den strategiska planen framgår nedan. Därefter följer en beskrivning över Västtrafiks planerade arbete med åtgärder för att nå målen. Västtrafiks fullständiga åtgärdslista är ett levande dokument som ligger till grund för Västtrafiks arbete för att nå målen.

Sociala analyser – systematiskt i planering och genomförande

- Utveckla, systematisera och integrera sociala analyser i planeringen.
- Utforska alternativa lösningar för att minska de sociala konsekvenserna.
- Använd medborgares kunskaper för att skapa bättre kollektivtrafiklösningar.

Arbetet har påbörjats med en vidareutveckling av Västtrafiks verktyg för social analys, med ökat fokus på jämställdhet, barnperspektiv och arbetssätt för att bättre omhänderta medborgares kunskaper för att skapa bättre kollektivtrafiklösningar. Verktöget kommer att integreras i tre av de fem utpekade processerna i den Strategiska planen. Fortsatt arbete kommer att behöva göras för att kartlägga övriga processer som pekas ut för att säkerställa att sociala aspekter integreras i planeringen.

En kunskapsbank inom social hållbarhet är under färdigställande och kommer, tillsammans med en kommande obligatorisk intern utbildning om sociala perspektiv, att stärka organisationens arbete.

Delaktighet – utveckla dialog med särskilt fokus på barn och unga

- Utveckla arbetssätt och systematik för delaktighet, särskilt fokus på barn och unga.

Test ska genomföras i Boråsregionen tillsammans med flera involverade kommuner för att utveckla arbetssätt och metoder för dialog med unga. Syftet är att nå de unga och att skapa former för delaktighet som kan skalas upp och integreras i ordinarie verksamhet. Processen ska konkretiseras i en riktlinje för hur Västtrafik systematiskt kan göra barn och unga delaktiga i utvecklingsarbetet.

Hela resan fungerar – med fokus på personer med funktionsnedsättning, barn och äldre

- Utveckla tillgänglighet på och till och från hållplatser.
- Tillgängliga fordon.
- Utveckla bemötande, kommunikation och information.
- Utveckla störningshantering och störningsinformation.
- Säkerställa kompetens om prioriterade grupper.

Arbetet har påbörjats för att säkerställa ansvar, samverkan och framdrift kopplat till den så kallade "800-listan", som omfattar prioriterade hållplatser för tillgänglighetsanpassning. En inventering av hållplatser pågår för att möjliggöra inmatning i en geodatabas och skapa en samlad bild av tillgänglighetsstatus.

Parallellt genomförs en förstudie inför upphandling av ett nytt hållplatssystem. När systemet är på plats möjliggörs löpande uppdatering av tillgänglighetsdata samt bättre synkronisering med interna system och digitala kanaler, vilket stärker informationen till kund.

När inventeringen är slutförd kommer en riktad dialog att föras med berörda kommuner avseende hållplatser som ännu inte är tillgänglighetsanpassade. Därefter tas en plan fram för de hållplatser som kan åtgärdas omgående, samtidigt som budget reserveras för övriga möjliga åtgärder fram till 2029.

Det är viktigt att kundnära personal har den kompetens som behövs för att vi ska kunna nå våra mål om att hela resan fungerar för prioriterade grupper. Arbetssättet kring utbildning av kundnära medarbetare ska därför stärkas genom kontinuerlig utveckling av vår kundmötesutbildning "Ditt kundmöte - din arbetsdag", bland annat genom moduler som konflikthantering och tillgänglighet. Arbetet omfattar även att utveckla bemötande, kommunikation och information i alla kundkontakter samt att genomföra utbildningar och kampanjer som ökar insikten om olika behov och hur ett anpassat bemötande skapas.

Ett viktigt utvecklingsarbete för att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig är att tillgänglighetsfunktioner, såsom ramper, liftar, utrop, skärmar och skyltar, fungerar som de ska. För att säkerställa detta ska Västtrafik utveckla arbetssätt för hur funktionen hos dessa system ska inventeras och följas upp. Flera områden behöver förstärkas, både det förebyggande arbetet och kontrollverksamheten, så att antalet tillfällen då tillgänglighetsfunktioner brister minskas. Arbetet behöver omfatta dialog med våra partners, som ytterst ansvarar för att tillgängligheten fungerar, och en systematisk uppföljning av kundsynpunkter. Det behöver också innefatta kontroll och uppföljning av funktionalitet på våra fordon.

Västtrafiks biljettutbud har utvecklats och behöver utvecklas vidare. Under 2026 har digital seniorbiljett och ett nytt seniorerbjudande införts. Därutöver har det inletts ett arbete med att se över möjligheten för att införa vilande enkelbiljett. Detta för att personer som exempelvis har svårt att se ska kunna köpa en biljett i lugn och ro innan sin resa.

Under åren 2025–2030 byter Västtrafik viserings- och biljettsystem. Nya validatorer ska installeras ombord på fordonen med nya biljett- och försäljningskanallösningar som följd. I arbetet med att utveckla och montera nya lösningar ingår att säkerställa tillgänglighetsaspekter vad gäller konsekvent placering i närhet till förare, höjd på läsare läsbarhet, ljudsignaler, text i klarspråk samt symboler med mera. Kunder som inte kan använda digitala försäljningskanaler kommer att erbjudas köp via icke-digital försäljningskanal.

Vi vet att trafikinformation och störningsinformation är en viktig fråga för alla, men särskilt för gruppen barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Det är ett område som ska utvecklas framgent.

Arbete har gjorts och pågår med att säkerställa att vår ledsagarservice håller hög kvalitet och fungerar. Arbetet genomförs i dialog med forumet Aktiv involvering.

Utveckling av trafikavtal är ett arbete som pågår. Vi behöver vidareutveckla våra rutiner för att de krav som är ställda i upphandlingar och avtal följs.

Trygghet – kollektivtrafiken ska kännas trygg och vara säker

- Utveckla samverkan kring brottsförebyggande arbete och trafiksäkerhet.
- Bredda fokus i det brottsförebyggande arbetet.
- Åtgärder för ökad trafiksäkerhet.

Arbetet med samverkan kring brottsförebyggande insatser och trafiksäkerhet behöver utvecklas och systematiseras för att kollektivtrafiken ska vara trygg och säker för alla. En gemensam styrning för området ska utvecklas för att skapa en enhetlig och systematisk struktur i hela organisationen. Arbetet omfattar en övergripande styrmodell med policy, spelregler, riktlinjer och instruktioner som tydliggör mål, ansvar, arbetssätt och uppföljning.

Västtrafik samverkar redan idag med kommuner och andra viktiga samhällsaktörer, men denna samverkan behöver breddas och fördjupas, bland

annat genom trygghetskoordinatorerna. Det handlar också om att Västtrafik behöver vara en aktiv part i kommunernas planprocesser samt dela lägesbilder kopplade till platser där trafiksäkerheten brister. Det brottsförebyggande arbetet ska breddas till att även omfatta sexualbrott och hatbrott. Detta innebär att specifika risker och brottsområden identifieras och prioriteras i verksamheterna utifrån den strategiska planen. Därtill ska trafiksäkerheten stärkas genom åtgärder som säkerställer att kollektivtrafiken följer hastighetsbegränsningar och att våra miljöer utformas på ett trafiksäkert sätt. För trafiksäkerhet finns dessutom en nationell branschgemensam vägledning för trafiksäkra persontransporter på väg som stöd för verksamheten.

Ansvar, samverkan och avgränsning

Västtrafik har huvudansvar för att omsätta den strategiska planens uppdrag i konkret handling. Planen pekar på åtgärder som kommer generera behov av resurser, både i form av personal och pengar. Det är viktigt att möjlighet ges till resurser och hållbart arbete i alla led.

Huvudansvaret för genomförande av handlingsplan för kollektivtrafik på jämlika villkor ligger på Västtrafiks styrelse. Västtrafiks ledningsgrupp fördelar ansvaret för lämpliga åtgärder till respektive område såsom till exempel trafik och biljett.

Ansvarigt område bedömer kostnader, arbetssätt, utbildningsbehov och samverkansbehov för att genomföra åtgärder. Vissa åtgärder kommer att kräva samverkan mellan flera parter, både internt och externt.

Västtrafiks arbete avser i huvudsak de delar där Västtrafik har rådighet, men kan även innefatta påverkansinsatser och samverkan i områden utanför den egna rådighetssfären.

Framtagandet av handlingsplan

Handlingsplanen har tagits fram i projektform under perioden höst 2024 till och med vår 2026. Dialogmöten har genomförts med samtliga områdesledningar under perioden våren 2025. Därutöver har dialogmöten och workshops genomförts under hela projektiden med olika grupperingar.

Handlingsplan och åtgärdslista

Handlingsplanen gäller för perioden 2026–2029.

En separat åtgärdslista sammanfattar konkreta åtgärder som ska vidtas, vem eller vilka som ansvarar för åtgärden och planerad tidsperiod. Respektive områdesledning identifierar och tar löpande fram relevanta åtgärder inom sitt område.

Uppföljning

Uppföljning av handlingsplanen är en del av Västra Götalandsregionens uppföljning av Västtrafiks uppdrag och av Västtrafiks arbete att nå målen i den strategiska planen för en kollektivtrafik på jämlika villkor. Uppföljning sker två gånger per år.

Varje ansvarigt område följer upp de åtgärder som finns beskrivna i åtgärdsplanen.

//